



# Japanske låneord i norsk

Harry Solvang

Denne artikkelen tar for seg forekomsten av japanske låneord i norsk. For å belyse problemstillingen er tre analoge ordbøker over låneord og fremmedord i norsk, fra ett og samme forlag, benyttet ved tre ulike tidspunkt mellom 1957 og 2000. Videre er Norges mest omfattende digitale ordbok konsultert for samme type innslag i 2019. Til sammen er 84 oppføringer gruppert i semantiske kategorier, og de fleste ordene kommenteres enkeltvis. Artikkelen vurderer videre tilpasningene de enkelte ordene har gjennomgått ved overgangen fra japansk til norsk, spesielt med henblikk på variable som ordklasse og grammatisk kjønn, translitterasjon og trykkmønstre. I noen grad diskuteres mulige alternative strategier.

Nøkkelord: japansk, låneord, semantisk kategori, ordklasse, genus, trykk, translitterasjon

## 1. Innledning

Da jeg studerte i Japan på 2000-tallet, la jeg merke til enkelte ord som kunne minne om norske. Undersøkelser viste at opprinnelig norske ord som «ski», «slalåm» og «telemark» ikke bare har funnet veien til engelsk (Sandøy, 2000: 83, Collins English Dictionary, 2000), men også til japansk – sannsynligvis via engelsk.<sup>1,2</sup> Listen over låneord fra norsk til japansk ble imidlertid svært kort,

- 
1. I japanske etymologiske ordbøker (f.eks. Gairaigo jiten, 1941) står ordene oppført med norsk opprinnelse, men ikke hvorvidt de er importert direkte eller via engelsk.
  2. Ut fra ordenes japanske form - henholdsvis «sukii», suraroomu» og «teremaaku» - er det ikke uten videre klart at ordene opprinnelig er norske. Siden japansk stavelser (se også punkt 6.1) er dannet av enkle vokaler eller kombinasjoner av én konsonant med påfølgende vokal, må konsonantoppbygninger i låneord løses opp ved å legge en vokal etter konsonant. Japansk opererer heller ikke med noe fonologisk eller grafisk skille mellom r-lyder og l-lyder. Det som eksisterer er en kategori som fonetisk kan beskrives som en alveolar tap ([r]) og som grafisk gjengis med ett og samme skrifttegn.

og ble komplettert med ordet «fiyorudo» - den japanske versjonen av norske «fjord». Siden et enkelt dykk i hukommelsen straks frembrakte ordene «sushi», «karaoke», «karate», «geisha» og «judo», fikk jeg en anelse om at strømmen av låneord kunne være betraktelig større andre veien. Dette er bakgrunnen for at jeg i denne artikkelen har satt meg fore å undersøke forekomsten av låneord fra japansk til norsk.

## 2. Definisjon av låneord

Det er velkjent at en streng definisjon av begrepet låneord adskiller seg noe fra definisjonen for fremmedord. *Norsk referansegrammatikk* (1997: 18) forklarer forskjellen med at låneord er innlånte ord som er tilpasset strukturen til språket det er lånt inn i, i motsetning til fremmedord som har bevart karakteristika fra innlånerspråket slik at de skiller seg fra hjemlige ord og derfor føles fremmed. *Store norske leksikon* (nettbasert utgave) nevner ordet «sjåfør» (fra franske «chauffeur») som et eksempel på et innlånt ord som er fornorsket ved at det følger det norske systemet for uttale, skrivemåte og bøyning, mens «à jour» derimot blir betegnet som et fremmedord fordi det ikke har blitt tilpasset norsk fullt ut med hensyn til uttale og rettskriving. I praksis kan det være vanskelig å skille låneord og fremmedord fra hverandre (alle fremmedord er låneord, men ikke omvendt), på samme måten som det er vanskelig å skille mellom hva som er et hjemlig ord og hva som historisk sett er et låneord.

Siden jeg i denne artikkelen skal belyse innslag av japanske ord i norsk, hvor noen ord med stor sannsynlighet vil være mer kjent (mindre fremmed) for en norsk språkbruker enn andre, gjør jeg ikke noe skille mellom låneord og fremmedord. I stedet bruker jeg låneord som et samlebegrep for alle forekomstene av ord som har japansk opphav.

## 3. Problemstilling

Problemstillingen er firdelt som skissert under:

- a) Hvilke japanske låneord fins i norske ordbøker?
- b) Når er ordene kommet inn i norske ordbøker?
- c) Hvilke semantiske områder er ordene hentet fra?
- d) Hvilke tilpasninger har ordene gjennomgått ved overgangen fra japansk til norsk?

#### 4. Metode

Til å belyse problemstillingen har jeg gjennomgått ordbøker over låneord og fremmedord i norsk ved fire tidspunkter. Spesifikt har jeg konsultert Gyldendal Norsk Forlags meget innarbeidete og tradisjonsrike *Gyldendals fremmedordbok*, i versjonene fra 1957 og 1974. Da Aschehoug Forlag og Gyldendal Norsk Forlag i 1975 sammen opprettet Kunnskapsforlaget for å spesialisere seg på leksikon og ordbøker, fikk arvtakeren navnet *Fremmedord blå ordbok*. Jeg har konsultert 2000-versjonen av denne. De nevnte tre ordbøkene er fysiske papirbøker, og for å plukke ut ordene som er identifisert har jeg ikke hatt annet valg enn å ty til manuell gjennomlesing av rundt 1100 sider. Langt enklere har det vært å konsultere Kunnskapsforlagets digitale versjon av *Stor norsk ordbok* fra 2019, siden jeg her har kunnet søke maskinelt. *Stor norsk ordbok* er for øvrig satt sammen av stoff fra *Norsk ordbok*, *Tanums store rettskrivingsordbok*, *Norske synonymer* og *Fremmedord* og er Norges mest omfattende ordbok med sine 235 000 oppslagsord.

Totalt har jeg altså studert innslaget av japanske låneord i norsk over en periode på cirka seksti år. Funnene er delt inn i semantiske kategorier, fulgt av en diskusjon om tilpasninger ved overgangen til norsk.

Det kan selvsagt diskuteres i hvilken grad ordbøker gjenspeiler norsk ordforråd og om de derved er de beste kildene til å svare på hvilke japanske låneord som finnes i norsk, og når disse ordene ble importert. I forordet til *Nyord i norsk* (2012), som tar for seg nydannelser i norsk ordforråd i perioden 1975-2005, sies det for eksempel: «Når mye av materialet er samlet inn av frivillige, blir det uvegerlig noe tilfeldig hva som blir registrert». Dette betyr at enkelte ordbøker kan inneholde lavfrekvente ord, mens mer frekvente kan ha gått under radaren. Videre påpekes det at mange ord viser seg å ha eldre belegg enn det man i utgangspunktet gikk ut fra (ibid: 6). Med andre ord kan det gå relativt lang tid før et ord fanges opp og tas inn i ordbøkene. Det bør derfor presiseres at ordbøkene bare kan gi svar på når ordene er fanget opp (av ordbøkene), og ikke nødvendigvis når de er kommet inn i norsk.

Ordbøkene som danner grunnlaget for denne studien, uttrykker sine begrensninger i forordene. I *Fremmedord blå ordbok* (2000) slås det fast at boken tar sikte på å forklare fremmedord som en ser og hører i massemediene, og «som ellers er vanlige i daglig samvær eller lesning». Videre sies det at vi ikke kan regne med å finne ethvert utenlandsk ord som bare sporadisk har dukket opp i en norsk tekst. Det presiseres også at ord som kun ventes å ha interesse for en snever krets av fagfolk, «slike som viser at leseren har havnet blant eks-

## 8 Harry Solvang

perter på høyeste nivå i et fag» sannsynligvis ikke vil kunne finnes. Med de ovennevnte betraktningene i bakhodet tar jeg fatt på oppgaven.

### 5. Data

Funnene er gjengitt i alfabetisk rekkefølge, og som den følgende tabellen viser får man raskt overblikk over når ordene ble registrert første gang.

Tabell 1. Oversikt over japanske låneord i norsk

Ord	1957	1974	2000	2019
aikido				x
anime				x
banzai	x	x	x	x
biwa				x
bonsai				x
bonze	x	x	x	x
bushido	x	x	x	x
daimio	x	x	x	x
emoji				x
eta	x	x	x	x
fugu				x
gedan barai				x
geisha	x	x	x	x
haiku		x	x	x
harakiri	x	x	x	x
hentai				x
ikebana				x
intro				x
itai-itai-sykdom			x	x
jimai	x	x	x	x
jiujitsu	x	x	x	x
judo		x	x	x
kabuki				x
kakemono	x	x	x	x
kamikaze	x	x	x	x
kana			x	x
kanban			x	x
karaoke			x	x

karate		x	x	x
kendo				x
kimono	x	x	x	x
koan			x	x
koto		x	x	x
maiko		x	x	x
makimono	x	x	x	x
manga				x
mikado	x	x	x	x
minamatasykdommen			x	x
morita				x
netsuke		x	x	x
ninja				x
nippon				x
no			x	x
nori				x
origami		x	x	x
raku				x
reiki				x
rinsai				x
sake	x	x	x	x
samisen		x	x	x
samurai	x	x	x	x
sashimi				x
satsuma				x
sen	x	x	x	x
seppuku	x	x	x	x
shinto				x
shintoisme	x	x	x	x
shogi				x
shogun				x
soroban		x	x	x
soto			x	x
soya		x	x	x
sudoku				x
sukiyaki		x	x	x
sumo				x
surimi				x
sushi				x

taiko		x	x	x
tanka			x	x
tatami		x	x	x
tempura			x	x
tenno	x	x	x	x
teriyaki				x
tofu				x
tokonoma		x	x	x
toro				x
tsuba		x	x	x
tsunami		x	x	x
wasabi				x
umami				x

Med økt samkvem mellom landene, og med bakgrunn i utbredelsen av internett og sosiale media, er det ikke uventet at ser vi en økning i låneord fra japansk til norsk over tid. Fra 1957 til 1974 ble antallet nærmest doblet, mens økningen i antall innslag i ordbøkene er størst fra 2000 til 2019. Nå skal det sies at ordboken fra 2019 er langt mer omfattende enn den fra 2000 (235 000 ord mot 28 000), slik at en generell økning i låneord uavhengig av långiverspråk vil være naturlig. Jeg vil også presisere at økningen av japanske låneord i norsk, slik ordbøkene viser, selvsagt ikke er ensbetydende med at ordene er integrert i vokabularet til en norsk språkbruker.

Én ting som slår en umiddelbart er at når et ord først er registrert i ordbøkene, blir de ikke tatt ut igjen. Nå er det ikke ordbøkernes oppgave å kontrollere om folk generelt forstår betydningen av det presenterte ordtilfanget, men selv stiller jeg meg tvilende til om ord som «jimai», «eta», «tsuba» og «raku» er særlig kjente blant norske språkbrukere. «Jimai» er ifølge de konsulterte ordbøkene «betegnelse for japanske selvmordsbombere som plassert i rakettdrevne bomber styrer disse mot fiendlige mål», mens «eta» er definert som «pariaklasse i Japan». Videre er «tsuba» forklart som «parerplate på japansk sverd», mens forklaringen på «raku» er «en egen keramisk teknikk etter japansk mønster fra 1400-tallet». Forfatterens definisjon av «snever krets av fagfolk» og «eksperter på høyeste nivå i et fag» synes med andre ord å være temmelig vid.

### 5.1 Semantisk innhold

Det har vært vanskelig å være helt presis når jeg har prøvd å dele de registrerte låneordene inn i semantiske kategorier. Uansett hvordan jeg har prøvd har jeg hatt følelsen av å stå igjen med ord som ikke passer inn i noen av kategoriene, eller med ord som kunne passe i mer enn én kategori. I stedet for å ende opp med altfor mange kategorier - som tar bort hele poenget med kategorisering - eller å ha én altfor stor restkategori, har jeg prøvd å lage så selvforklarende kategorier som mulig.

Tabell 2. Japanske låneord fordelt på semantiske kategorier

Kategori	Eksempler	Antall
Musikk	biwa, karaoke, koto, samisen, taiko	5
Kampsport	aikido, gedan barai, jiujitsu, judo, karate, kendo, sumo, yoko geri	8
Religion	bonze, koan, rinsai, shinto, shintoisme, soto, ura-bon, zen	8
Klær, klespynt	inro, kimono, netsuke	3
Mat/drikke	fugu, nori, sake, sashimi, satsuma, soya, sukiyaki, surimi, sushi, tempura, teriyaki, tofu, toro, umami, wasabi	15
Kunst	bonsai, geisha, haiku, ikebana, kabuki, kakemono, maiko, makimono, no, origami, raku, soroban, tanka	13
Militært	bushido, daimio, harakiri, jimai, kamikaze, ninja, samurai, seppuku, shogun, tsuba	10
Dagligliv	shogi, sudoku, tatami, tokonoma, yen	5
Popkultur	anime, hentai, manga	3
Helse	itai-itai, minamata, morita, reiki	4
Annet	banzai, emoji, eta, kana, kanban, mikado, nippon, sen, tenno, tsunami	10

I kategorien «Musikk» finner vi navn på fire ulike japanske instrumenter, i tillegg til ordet «karaoke» som for lengst er integrert i en rekke språk i tillegg til norsk. «Kampsport» inneholder navnet på ulike typer kampsport som alle drives i Norge, bortsett fra den japanske nasjonalsporten «sumo». I kategorien «Religion» finner vi naturlig nok ord som forbindes med nettopp dette; for eksempel «shinto» som er Japans eldste religion og «zen» som er en japansk buddhistisk retning. Kategorien «Klær/klespynt» har bare tre innslag, hvorav «kimono» nok er det mest kjente for en norsk språkbruker. De to andre, «inro»

(beholder) og «netsuke» (festeanordning) er langt mer marginale ord. Siden mannens kimono ikke hadde lommer, ble en «intro» festet i mannens kimono-belte med en «netsuke», for å kunne oppbevare hverdagslige artikler som medisin og stempel.

Kategorien «Mat/drikke» har ikke uventet mange innslag. Nå er nok «fugu», «satsuma» og «toro» sannsynligvis ikke like familiære blant nordmenn som «sushi», «sake» og «wasabi», og en kort forklaring er på sin plass. «Fugu» er navnet på en rund fisk med menneskelignende tenner. Fisken regnes for en delikatesse i Japan; dette til tross for at den er giftig. «Satsuma» er en frukt som ligner svært på mandarin og klementin, mens «toro» er bukstykket på en tunfisk.

I gruppen «Kunst» finner vi de tradisjonelle japanske diktsjangrene «haiku» og «tanka», samt teaterformene «kabuki» og «no». «Origami» er kunsten å brette papir, «ikebana» er kunsten å arrangere blomster, mens kunsten å dyrke et miniatyrtre i en potte samtidig som treet gjennom beskjæring får proporsjoner som et vanlig tre, kalles «bonsai». En «geisha» kan forklares som en slags selskapsdame, som i tillegg til å prate med kunder både kan spille, danse og synge. Assosiasjonene til «maiko» er sannsynligvis færre. Man kan imidlertid lese seg til at dette er en geisha-lærling.

I et japansk hjem finner man ofte «kakemono» (ting som henger), og i noen tilfeller også «makimono». Det første er en betegnelse på en silke- eller papirrull i vertikalt format, som det er malt et bilde eller skrevet kalligrafi på. I motsetning til «kakemono» er «makimono» horisontale malerier eller billedfortellinger. Disse kan være ganske lange, og er rullet sammen slik at når de skal leses eller beses må de rulles ut bit for bit, derav navnet «makimono» (maki=rull, mono=ting).

Ordet «soroban» refererer til en innretning som kan se ut som en kuleramme; en slags manuell kalkulator. Mestrer man denne - noe som krever spesiell kunnskap og lang trening - kan man utføre kompliserte regneoperasjoner på kort tid.

Som nevnt lenger oppe betegner «raku» en keramisk tilvirkningsmetode med lange tradisjoner, og jeg skulle anta at ordet er ukjent utenfor en krets av kunsthåndverkere.

Merkelappen «Militært» er muligens ikke det beste navnet for denne kategorien, men de fleste ordene kan faktisk på en eller annen måte relateres til nettopp militære forhold. «Shogun» var øverste militære leder i Japan i nærmere seks hundre år frem mot den såkalte Meiji-restaurasjonen i 1868. Under seg hadde han en «daimio» (lensherre) i hvert len. Denne ansatte ofte «samuraier» til å holde oppsyn med og beskytte landområdene sine. Slike krigere hadde sine



særegne normsystemer, «bushido», som regulerte all deres atferd. Å kunne behandle et sverd var avgjørende, og det var viktig at hånden var beskyttet og ikke skled ned på selve sverdbladet under kamp. En «tsuba» (parerplate) skulle hindre dette.

Både «harakiri» og «seppuku» betegner rituelle metoder for å ta sitt eget liv. Innholdsmessig betyr ordene nøyaktig det samme.

Som allerede nevnt er «jimai» - først registrert i 1957 og deretter gjentatt i samtlige påfølgende utgaver - en betegnelse for japanske selvmordsbombere. Det er et mysterium hvordan dette ordet har funnet veien til ordbøkene. Selv i de største japanske ordbøker finnes nemlig ikke ordet forklart med denne betydningen. Basert på kunnskap om japansk morfologi, kan man anta at det er verbstammen eller substantivet *shimai* (=ende, slutt) - i sammensetninger uttalt *jimai* - som ligger til grunn. Hvis dette er korrekt, har vi her et eksempel på semantisk forskyvning ved overgangen fra japansk til norsk. Et langt mer kjent ord med tilsvarende betydning, er nok «kamikaze», som refererer til japanske kampflygere under den annen verdenskrig, mens en «ninja» - som direkte oversatt betyr «person som skjuler seg» - drev med aktiviteter som spionasje, snikmyrding og sabotasje på oppdrag fra krigsherrer i stridende klaner i det feudale Japan.

Blant ordene plassert i kategorien «Dagligliv», er nok den japanske myntenheten «yen» et ord mange vil være fortrolig med. Videre er ordet «sudoku» daglig å finne i norske blader og aviser. Det er en hjernetrim hvor tallene 1-9 skal settes inn i et rutesystem. Ordet «sudoku» er en sammensetning av «su» (tall) og «doku» (alene, en); hvert tall skal bare brukes én gang.

Tradisjonelt er gulvene i japanske hjem belagt med «tatami», som er matter laget av rishalmstrå. I dagens moderne Japan er det blitt mer vanlig med ulike typer parkett som gulvbelegg, men de fleste hjem har likevel i det minste ett rom som er dekket med «tatami». I et slikt rom er det man finner «tokonoma», som er en slags alkove hvor man dekorerer med ulike typer kunst. Siste ordet i denne kategorien er «shogi», som er et japansk brettspill som har visse fellestrekk med sjakk.

I kategorien «Popkultur» har jeg plassert to ord som er velbrukte og velkjente hos oss - i det minste blant barn og ungdom. Kort fortalt kalles en japansk tegneserie for «manga». Ofte blir «manga» gjenstand for animasjon; med andre ord gjøres bildene levende. For å betegne slik animasjonsfilm har japanerne tatt utgangspunkt i det engelske ordet «animation», forkortet dette og laget ordet «anime». Det tredje ordet - «hentai» - brukes som en merkelapp på «manga» og «anime» med pornografisk innhold, ofte av pervers art.

I kategorien «Helse» har jeg plassert fire ord. To av dem, «itai-itai» og «minamata» refererer til sykdommer forårsaket av forurensing. Førstnevnte har fått navnet sitt fra japanske «itai», som på norsk kan oversettes med *smerte*, *vondt* eller *au*, mens «minamata» er identisk med navnet på byen der sykdommen herjet. «Morita» og «reiki» er begge navn på behandlingsmetoder.

Kategorien «Annet» inneholder naturlig nok en lett blanding. Ordet «tsunami» kjenner vi fra flere forferdelige naturkatastrofer – både i og utenfor Japan. Ordet er en sammensetning av «tsu» (havn) og «nami» (bølge); med andre ord er det tale om en flodbølge. Et litt mer hyggelig ord er «emoji», som er sammensatt av japanske «e» (bilde) og «moji» (tegn).

Ordet «banzai» er japanernes ord for «hurra» eller «lenge leve». Ordet er en sammensetning av «ban» (ti tusen) og «sai» (år); direkte oversatt betyr det derfor «ti tusen år». Den japanske buddhismens og shintoismens forestilling om urenhet ligger til grunn for ordet «eta». Dette var mennesker som i feudaltiden ble betraktet som urene og som derfor ble behandlet som en pariaklasse. Ordet er en sammensetning av «e» (skitt) og «ta» (mye, masse).

Selv om myntenheten «sen» har vært ute av omløp siden 1954, og følgelig er et ord man har minimale sjanser for å støte på, holder ordet plassen i de konsulterte ordbøkene. En «sen» var for øvrig en hundredels yen.

Et noe vanskelig ord å forklare er «kanban». Ordet, som kan oversettes med «skilt» eller «kort», refererer til et system innen produksjonsindustri som har som mål å effektivisere arbeidsprosessene ved å visualisere disse. Dermed skal man kunne produsere etter behov, og følgelig unngå unødvendig lagerhold. Et langt enklere ord å forklare er «nippon», som er én av måtene japanerne uttaler de to kanjiene (skriftegnene) som sammen utgjør landets navn. I tillegg til kanji har japansk også to andre stavelsessystemer, som begge går under fellesbetegnelsen «kana».

Noen korte kommentarer til ordene «mikado» og «tenno» avslutter denne paragrafen. Begge er benevnelser på den japanske keiseren. Ordet «mikado» er en sammensetning av det respektfulle prefikset «mi» og «kado» (port), og refererer egentlig til keiserpalassets port og det som befinner seg innenfor. I våre dager er det vanlig å omtale keiseren som «tenno». Dette er en sammensetning av «ten» (himmel) og «o» (hersker).

## 6. Tilpasninger ved overgangen til norsk

### 6.1 Translitterasjon

Et særtrekk ved japansk stavelsesstruktur er at en stavelse er bygget opp av enkeltvokaler eller som en kombinasjon av konsonant og vokal. Eneste konsonant som utgjør en egen stavelse i japansk er «n». Konsonantopphopninger som er karakteristisk for norsk (som i skrike, angst), er med andre ord fraværende i japansk (Solvang, 2005: 286). De japanske låneordene kan derfor tas inn i skriftlig norsk uten fonologiske tilpasninger. Imidlertid fins det ulike systemer for å omdanne japansk skrift til latinske bokstaver. Hepburn-systemet, oppkalt etter utvikleren James Hepburn, er fonetisk basert og gir en skriftlig representasjon av japansk som temmelig nøyaktig tilnærmer de autentiske lydene til ortografisk praksis vi er kjent med. Det såkalte Kunrei-systemet, derimot, er basert på japansk fonologi og gir en mer presis representasjon av underliggende fonemiske forhold (Solvang, 2015: 34). Basert på det språkuavhengige IPA-systemet, er for eksempel en presis uttale av siste stavelsen i «sushi» [ʃi], mens siste stavelsen i «geisha» gjengis som [ʃa]. Avhengig av translitterasjonskonvensjon, vil disse stavelsene gjengis noe ulikt. Når fremmedordbøkene velger å gjengi ordene som henholdsvis «sushi» og «geisha», betyr dette at man har valgt å bruke Hepburn-transkripsjon. Stavelsene «shi» (sushi) og «sha» (geisha) er altså fonetiske transkripsjoner av uttalen til de japanske stavelsene [ʃa] og [ʃi]. Gjengitt med Kunrei-transkripsjon, som altså tar mer hensyn til det fonologiske systemet, blir «sushi» til «susi» mens «geisha» blir til «geisya».<sup>3</sup> De to translitterasjonskonvensjonene fører for øvrig til ortografisk sammenfall i svært mange tilfeller; som i «karaoke», «manga», «anime», «samurai», «tatami» og de aller fleste andre ordene i tabellene over.

Likevel er det mulig å peke på enkelte uregelmessigheter i ordbøkene. For eksempel er de japanske lensherrene i feudaltiden gjengitt som «daimio», mens det korrekte nok er «daimyo». Hvis vi tenker oss at «daimio» er et korrekt gjengitt japansk ord, inneholder det i så tilfelle fire stavelser (da-i-mi-o). Det opprinnelige ordet består imidlertid av tre stavelser (da-i-myo). Stavelsen «myo» er fra et fonologisk perspektiv en sammensmelting av konsonanten «m», halvvokalen «y» og vokalen «o», mens den fonetisk sett er en approksimert transkripsjon av uttalen til stavelsen [mʲo].

---

3. Fonologisk sett er «si» en kombinasjon av konsonanten «s» og vokalen «i», mens «sya» er en sammensmelting av konsonanten «s», halvvokalen «y» og vokalen «a».

Videre opererer ordbøkene med et japansk strengeinstrument som kalles «samisen». Det er langt mer vanlig å kalle dette instrumentet for «shamisen» eller «syamisen», alt etter hvilket translitterasjonssystem man legger til grunn. Prøver man å slå opp ordet «samisen» i en japansk ordbok, blir man henvist til en av de andre translitterasjonene for forklaring av betydningen.

Til slutt i denne paragrafen noen korte kommentarer om ordene «soya» og «jjujitsu». «Soya» er etter hvert et velkjent ord også hos oss; både soyabønner og soyasaus er å finne i handelen. Men ordet «soya» kan nok ikke ha kommet til oss fra japansk, siden soyabønner der heter «daizu», mens soyasaus heter «shooyu»<sup>4</sup>. Ordet har sannsynligvis kommet inn i norsk via engelsk - hvor det heter «soy» eller «soya». Videre burde «jjujitsu», som er en samlebetegnelse på eldre japanske kampteknikker og forløperen til moderne kampsport, vært gjengitt som «juujutsu»<sup>5</sup>, som det «skrives og uttales» på japansk. Betydningen er for øvrig «kunsten å være myk».

## 6.2 Typer av lån

Som de to vesentligste årsakene til lån, nevner Martin Haspelmath behovet for «cultural loans» og «core borrowing» (2009: 50). Det første omfatter ord for nye begrep og ting som kommer utenfra, mens det andre refererer til ord som erstatter eller dublerer eksisterende ord i språket. Som svar på spørsmålet hvorfor et språk skulle ha behov for å importere et ord fra et annet språk hvis de allerede har et fullgodt og dekkende ord for samme konseptet, peker Haspelmath (ibid: 48) på prestisje. Med andre ord at språkbrukere tar i bruk importord fra et donorspråk som anses for å ha høyere prestisje enn mottakerspråket. Sandøy (2000) er inne på det samme, men slår fast at det oftest er referansefunksjonen som er formålet med å bruke låneord - med andre ord at «språkbrukeren leiter etter eit ord som refererer presist til omgrepet (og tingen)» (2000: 41).

Kjernevokabular, i betydningen funksjonsord som pronomener, determinativer, preposisjoner, subjunksjoner og konjunksjoner, blir sjelden importert. I

---

4. Dobbel vokal angir at den skal uttales lang. Hepburn-systemet bruker for øvrig en makron over vokalen (eks. «ō»), mens Kunrei-systemet bruker cirkumfleks (eks. «ō») for å angi lengde. Når lange vokaler skal tilpasses norsk, er det ikke naturlig å bruke makroner og cirkumfleks siden disse aksentsymbolene ikke brukes i norsk.

5. Eller i det minste som «jujutsu», siden norsk ikke markerer lange vokaler på noen av måtene beskrevet over. Den japanske hovedstaden skrives jo på norsk (og engelsk, for den saks skyld) som Tokyo; ikke som «Tookyoo» som er en uttalener japansk gjengivelse av ordet.

følge Haspelmath er dette en opplest og vedtatt sannhet i låneordsforskning (2009: 36).<sup>6</sup>

Applisert på de japanske låneordene i listene over, virker det rimelig å si at samtlige er kulturelle lån; de referer uten unntak til gjenstander og begrep vi ikke hadde i norsk tidlige. Tilfellene «surimi» og «tsunami» er riktignok nærmest analoge med de etablerte norske ordene *fiskefarse* og *flodbølge*, men likevel ikke fullstendig semantisk sammenfallende.

### 6.3 Ordklasser

Generelt lånes det mest inn i de åpne ordklassene. Som én av faktorene som bestemmer hvilke ordklasser som lånes, uavhengig av språk, skriver Haspelmath (2009: 35): «Grammatical factors; (e.g. the claim that verbs are more difficult to borrow than nouns because they need more grammatical adaptation)». Relatert til norsk, skriver Vagleik Leira under overskriften «Korleis blir nyorda laga»: «Ein del ord får vi fullt ferdige frå andre språk utan å gjere noko med dei..... Men dei fleste blir utforma i norsk anten som nylagningar eller som omdanningar av eldre ord. Dei fleste nyorda er substantiv....» (1982: 18). Videre fant Ann Helen Lea i sin undersøkelse om forekomst av låneord i muntlig norsk at substantiv, verb og adjektiv utgjorde nærmere 80 prosent av den totale forekomsten (2009: 49). Hun påpeker imidlertid at forskning på skriftlig materiale viser at andelen substantiv alene utgjør mer enn 80 prosent av låneordene (ibid: 50).

Gitt at betraktningene over også er gyldige for japanske låneord slik de er klassifisert i de konsulterte ordbøkene, kan vi forvente at disse for en stor del vil bestå av substantiver, med mulig rom for innslag fra andre ordklasser - med unntak av kjernevokabular som nevnt i forrige paragraf. Som vi ser av tabellen nedenfor, holder hypotesen.

Tabell 3. Japanske låneord fordelt på ordklasser

ORDKLASSE	ANTALL
Substantiv	74
Adverb	1
Interjeksjon	1
Uten ordklasse	8

6. Et eksempel på at også kjernevokabular kan bli importert, er de engelske pronomenene *they*, *their* og *them*, som alle har norrøn opprinnelse. Dette viser den enorme påvirkningen skandinaver i en periode hadde i England.

Omgjort til prosent, er 88 prosent av låneordene fra japansk tilordnet ordklassen substantiver. Ordet «banzai» (hurra, lenge leve) er tilordnet ordklassen interjeksjoner, mens «kanban» (produksjon etter behov, med minst mulig lagerhold) er klassifisert som adverb.

Bemerkelsesverdig er det at hele 8 av 84 ord - uvisst av hvilken grunn - ikke er oppgitt med ordklasse. Dette gjelder både «nippon», «tokonoma», «samisen», «tsuba», «bushido», «jimai», «minamata-sykdommen» og «kamikaze». «Nippon», som er en japansk betegnelse på Japan, må opplagt være et substantiv (egennavn). Det virker også noe vilkårlig når hybridene «minamatasykdommen» ikke er klassifisert som substantiv, til tross for at analoge «itai-itai-sykdom» naturlig nok er tilhørende denne ordklassen. De resterende seks ordene burde ut fra sine betydninger også enkelt kunne bestemmes som substantiver (kakemono=silke-eller papirrull, samisen=instrument, tsuba=parerplate, bushido=krigerens vei, jimai=selvmondsbomber, kamikaze=selvmondsbomber).

Adverb blir relativt sjeldent gjenstand for import. I sitt muntlige materiale over forekomst av låneord i norsk, finner Lea (2009: 79) bare 1 prosent adverb. Basert på en stor undersøkelse av låneord i 41 ulike språk, finner Uri Tadmor (Tadmor, 2009: 61) at 15 prosent er klassifisert i gruppen *Adjektiver og Adverb*. Når ordboksforfatterne har klassifisert «kanban» som et adverb, kan det være fordi ordet lenge ble brukt synonymt med produksjonsstrategien «just in time» på engelsk. Men, nettopp fordi «kanban» er et prinsipp eller metode for å organisere produksjon, burde det etter mitt syn være mer nærliggende å regne ordet til substantivene.

#### 6.4 Genus

Om låneord i norsk og genustilegning, skriver *Norsk referansegrammatikk*: «Ord som er innlånte i norsk språk, kan beholde sitt opphavlige genus om de er lånt fra eller via et genusspråk, mens de kan få genus i analogi med hjemlige ord om de er lånt fra et språk uten genus» (1997: 158). Det siste illustreres med en rekke eksempler fra engelsk. Med det store innslaget av engelske låneord i norsk, er det kanskje naturlig at det meste som er skrevet om låneord i norsk og genustilegning nettopp dreier seg om låneord fra engelsk.

I sin masteroppgave *Genus ved nyord i norsk* fra 2011 refererer Lotta Parkkonen til en doktoravhandling skrevet av Anne-Line Graedler, som har forsket på genus ved engelske låneord i norsk, og skriver: «For eksempel antas de fleste som er opptatt av genus i norsk ifølge Graedler (1995: 131) at alle nye ord tilordnes maskulint genus, hvis de ikke er «markerte» på en eller annen

måte» (Parkkonen, 2011: 17). Med andre ord skal det spesielle grunner til at et substantiv skal tilordnes et annet genus enn hankjønn. Med støtte i tidligere forskning, hevder Parkkonen videre at 80–90 prosent av engelske låneord er hankjønn, mens mellom 10 og 20 prosent er intetkjønn (ibid: 27). Dette betyr at en svært liten del av engelske låneord blir til hunkjønn ved overgangen til norsk. Tendensen underbygges av Aasen (2011), som skriver: «Det er sjeldan at vi lét dei engelske orda vera hokjønnsord. Unntaket er innlånte verbalsubstantiv som *doping* og *mobbing*.....For å seia det på engelsk er hankjønn *default(en)*, standardvalet, når språkbrukarane deler ut grammatisk kjønn til dei engelske importorda.»<sup>7</sup>

Siden japansk ikke er et genuspråk, og heller ikke bøyer substantiver i tall og bestemthet (Solvang, 2005: 286), kan vi altså forvente at storparten av de 74 innlånte ordene som ordbøkene har klassifisert som substantiver blir bestemt som hankjønn.<sup>8</sup> Tabellen nedenfor viser overraskende resultater.

Tabell 4. Japanske låneord: substantiver og genus

GENUS	ANTALL
Hankjønn	42
Hunkjønn	0
Intetkjønn	1
Ikke kjønnsbestemt	31

Overraskelsen består i at hele 31 av de innlånte substantivene ikke er blitt genusbestemt. Tar vi bort substantiver som kan oppfattes som egennavn, som «nippon» (Japan), «itai-itai» og «minamata» (navn på sykdommer), «gedan barai» og «yoko geri» (navn på forsvarsteknikker), «hentai» (betegnelse på sjanger), «kana» (navn på skriftsystem), «koan», «rinsai» og «soto» (navn på buddhistiske retninger), «morita» og «reiki» (navn på behandlingsmetoder), «tenno» (navn på den japanske keiseren), og «urabon» (navn på minnehøytid), står vi igjen med 17 «kjønnsløse» substantiver.

På samme måte som det er vanskelig å skjønne motivasjonen for ikke å tilordne enkelte japanske låneord ordklasse, som nevnt i forrige paragraf, kan det også stilles spørsmålsteget ved om genustilordningen i ordbøkene, eller mangel på sådan, er gjennomført systematisk. Uten å gå gjennom samtlige 17

7. Denne tilnærmingen kalles gjerne for defaultgenus.

8. Hva som er den lingvistiske realiteten i ulike varieteter av norsk er en annen sak.

ikke-kjønnsbestemte substantiver, skal jeg i det følgende gi noen eksempler på det jeg vil kalle mangel på konsistens:

1) Til tross for at «shogun» står oppført som hankjønn, har «daimio» ikke blitt tildelt kjønn. Begge to refererer seg til mannsskikkelser. 2) Ordet «geisha» er blitt hankjønn, mens «maiko» er kjønnsløst. Begge refererer til kvinneskikkelser, og burde i det minste ha vært tilordnet samme genus.<sup>9 10</sup> 3) Mens «haiku» står oppført som hankjønn, er «tanka» ikke kjønnsbestemt, til tross for at begge er betegnelser på japanske diktformer. I parentes: «haiku» var klassifisert som intetkjønnsord i utgavene frem til 2000, men skiftet kjønn og ble til hankjønnsord i 2019. På den annen side var «tanka» oppført som hankjønn i 2000-utgaven, men er altså ikke kjønnsbestemt i 2019. 4) Den japanske betegnelsen for tegneserier, «manga», er tilordnet hankjønn, mens «anime» (animasjonsfilm) står oppført uten kjønn. På samme måte som «manga» burde også «anime» naturlig være hankjønn. 5) Ordet «fugu» står i den digitale 2019-utgaven forklart som «japansk kulefisk», men har ikke blitt tildelt genus. Ordet burde enkelt vært klassifisert som hankjønn. 6) Ordet «tatami», som oversettes med *stråmatte*, har heller ikke blitt tildelt genus, og burde enkelt vært klassifisert som hankjønnsord. 7) Ordene «nori» (tørket sjøgress) og «tofu» (proteinrik masse av soyabønner) står ikke oppført med kjønn; sannsynligvis fordi de er oppfattet som massesubstantiver og at genus derfor ikke er vesentlig. Mot dette virker det inkonsistent at «wasabi» er behandlet som et tellelig substantiv. Ifølge digitalutgaven fra 2019 tar ordet formene «wasabien – wasabier - wasabiene». Her har nok ordboksforfatterne tatt utgangspunkt i selve wasabi-planten - som selvsagt er mulig å telle («mange wasabier», men «mye wasabi»). Siden «wasabi» nok vanligvis forbindes med den grønne pastaen vi er blitt vant til å bruke sammen med *sushi* og *sashimi* - og ikke planten - vil det etter min mening være mer naturlig å behandle ordet som et massesubstantiv. 8) Teaterformen «no» er ikke kjønnsbestemt, mens teaterformen «kabuki» er oppført som intetkjønn – for øvrig det eneste intetkjønnsordet i samlingen. Begge burde ha samme kjønn.<sup>11</sup>

9. Et søk på internett gir en rekke eksempler på at «geisha» oppfattes som hankjønnsord. Eksempel: <https://www.allkunne.no/framside/sprak/sprak-i-verda/japansk/7/1621/> (Allkunne – levande leksikon).

10. Når «geisha» er blitt et hankjønnsord, har sannsynligvis fonotaktiske betraktninger vunnet over assosiasjonen til hankjønn, siden ordet i bestemt form entall i så fall ville blitt «geishaa» - som det faktisk står oppført som på nynorsk.

11. Når man har valgt å avvike fra hovedregelen og gjøre «kabuki» til et intetkjønnsord, er det trolig analogi med det eksisterende hjemlige ordet «teater» som ligger bak. Analogi som tilnæringsmåte for å bestemme genus er imidlertid svært usikkert, noe for eksempel



Substantiv som ikke kan telles, bøyes som kjent ikke i flertall. Flere av substantivene i listen vår står derfor bare oppgitt i entall, ubestemt og bestemt form. For eksempel gjelder dette alle ordene i kategorien kampsport, og kjønnsbestemte ord i kategorien mat/drikke - unntatt allerede kommenterte «wasabi», som følger regelmessig hankjønnsbøyning i bestemthet og tall.

### 6.5 Trykkplassering

Fra norsk er vi vant med at en av stavelsene i et ord får trykk, slik at den står frem som mer prominent enn de andre stavelsene. Tradisjonelle analyser av trykkplassering opererer med en grunnregel som sier at norske ord har trykk på første stavelse. Kristoffersen kaller dette for «den germanske trykkregelen» (2003: 114). Han hevder at denne regelen muligens holder for germanske ord som kom inn i norsk for tusen år tilbake, men at en slik tilnærming ekskluderer ord av fremmed opprinnelse som har andre trykkmønstre eller som mangler trykk. Videre argumenterer han for at trykkplassering i moderne norsk er regelstyrt og at det følger «det romanske trykkmønsteret» (2005: 115). Hans analyser viser at trykket orienterer seg mot høyre kant av ordet, og at det er tendens til at det faller på nest siste stavelse (ibid: 119). Senere formulerer Kristoffersen en ny trykkregel for norsk - inkludert det «opprinnelig norske» ordforrådet og fremmedord. Regelen går ut på at trykket legges på siste tunge stavelse av de to siste stavelsene dersom en eller begge er tunge, og på den første hvis siste stavelse er lett (2015: 62).

I motsetning til norsk har japansk ikke trykkaksent, og regnes for å være et mora-språk. Litt forenklet er mora en tidsenhet, definert som den tiden det tar å uttale en stavelse. Alle stavelser i japansk utgjør følgelig rytmiske slag som har like lang varighet når de uttales (Kubozono, 1989: 249, Katada, 1990: 641).

Det vil være interessant å undersøke i hvilken grad trykkplassering i japanske låneord følger Kristoffersens trykkregel. Som utgangspunkt kan vi regne med at så er tilfelle, men at vi også vil kunne finne unntak. En gjennomgang av de japanske låneordene viser at de tydeligvis har vært gjenstand for flere strategier ved overgangen til norsk.<sup>12</sup> Starter vi med ordene som med utgangspunkt i norsk stavelsesstruktur utgjør tostavellesord, kan vi finne ek-

---

Parkkonen (2011: 19) understreker: «...genuset til et gitt ord er umulig å forutsi med sikkerhet basert på dette prinsippet».

12. Når det gjelder trykkmarkering, er regelen at hovedtrykket markeres med en aksent etter den trykksterke vokalen. I 2019-utgaven er det likevel noen ord som har trykkmarkøren for trykkstavelsen (eksempelvis ikeb'ana, em'oji). I følge redaktøren vil dette bli rettet opp i overensstemmelse med hovedregelen (personlig kommunikasjon).

sempler på ord med trykk på første stavelse (fugu, eta, tanka, tenno, tsuba, geisha, jimai, banzai, kana), mens vi også finner ord hvor trykket er plassert på andre stavelse (bonsai).<sup>13</sup> I en rekke tilfeller er tostavellesord ikke markert for trykk, muligens fordi man har ansett det som innlysende at ordene følger tradisjonelle norske regler og dermed skal ha trykket på første stavelse (for eksempel judo, haiku, kendo, sushi, sake, taiko, ninja, nippon, sumo, shinto, shogun, raku, shogi, soya).

Tar vi for oss ord med tre eller flere stavelser, ser det ut for å være en hovedregel at trykket er plassert på nest siste stavelse (kabuki, umami, makimono, kakemono, mikado, tokonoma, harakiri, karate, aikido, origami, karaoke, sukiyaki, kamikaze, sudoku, tsunami, tatami, ikebana, emoji, origami, sashimi). Dette stemmer godt overens med Kristoffersens trykkregel, beskrevet over. I noen ord i denne kategorien er likevel trykket plassert på første stavelse (soroban, kimono, bushido). Slike unntak fra hovedmønsteret kan ifølge Kristoffersen forklares ved å forestille oss at siste stavelsen er usynlig for trykkregelen på samme måte som for latin (2015: 61)<sup>14</sup>. Dermed vil trykket naturlig plasseres på nest siste (= første) stavelse.

At trykket i ordene «anime», «samurai» og «samisen» er plassert på siste stavelse (anime, samurai, samisen) er også mulig å forklare med Kristoffersens trykkregel, ved at siste stavelsen i disse ordene er tung.

Konklusjonen er at trykkplasseringen i de japanske låneordene i hovedsak følger Kristoffersens trykkregel. I tillegg til tostavellesordene som ikke er markert for trykk, nevnt over, skal jeg avslutningsvis peke på noen andre unntak. For eksempel virker det umotivert at man bryter med hovedmønsteret for trykk ved å plassere det på andre stavelse i ordet «teriyaki», i motsetning til ordet «sukiyaki» som følger hovedregelen (teriyaki versus sukiyaki). Videre er ordene «netsuke» og «tempura» av uvisse grunner ikke markert for trykk i den digitale 2019-utgaven, til tross for at de begge er markert i 2000-utgaven (netsuke, tempura). Til sist tar vi med at ordet «wasabi», som er registrert første gang i 2019-utgaven, ikke er markert for trykk.

---

13. Som Kristoffersen (2003: 115) påpeker, er første stavelse i et bisyllabisk ord også den nest siste. Kristoffersen fastslår videre at det ikke er vanskelig å finne norske tostavellesord som har trykk på siste stavelse (2015: 60).

14. Man tenker seg at siden latin ikke kan ha trykket på siste stavelse, er denne stavelsen usynlig for trykkregelen.

## 7. Avsluttende kommentarer

I denne artikkelen har jeg tatt for meg forekomsten av japanske låneord i norsk, basert på en gjennomgang av spesifikke fremmedordbøker ved fire ulike tidspunkter over en periode på rundt seksti år. I tillegg til å gruppere låneordene i semantiske kategorier, har jeg fokusert på hvorvidt japanske låneord følger generelle regler for tilpasning av låneord - spesifikt med hensyn til ordklasse, genus og trykkplassering. Vi har sett at de japanske låneordene - bortsett fra en uplassert gruppe på 8 ord - i stor grad følger gjengse regler ved tilegning av ordklasse. Vi har også sett at mens over halvparten av substantivene i tråd med «standard» er bestemt som hankjønn, har en rekke substantiver av uvisse årsaker ikke fått tildelt genus. Videre er markering av trykk ikke helt konsistent. Dette viser kompleksiteten som ligger i å bearbeide låneord som i donorspråket japansk verken har kjønn eller trykk.

Ordbøkene viser en eksplosiv økning av importord fra japanske til norsk de siste tjue årene. Man trenger likevel ikke å gå lenger enn til nærmeste supermarked for å oppdage at det også eksisterer ord som foreløpig har gått under de konsulterte ordbøkernes radar. Som for eksempel «matcha» (grønn te) og «shiitake» (matsopp) og en del andre ord relatert til japansk kjøkken. At slike nyord ennå ikke er fanget opp, finner jeg ikke merkelig. Mer undrende stiller jeg meg til at ord som «sensei» (mester) ikke er registrert, til tross for at det er registrert en rekke ord fra kunstarter og ulike typer kampsport hvor denne ærestittelen hører hjemme. Noe underlig er det også at japanernes betegnelse på eget land bare er oppgitt som «Nippon», mens «Nihon» er en vel så mye brukt uttale av de to skrifttegnene som utgjør ordet.

Det er ikke gitt å beregne hvilke låneord som kommer til å overleve, og i hvilken grad ordbøkene gjenspeiler norsk ordforråd. En naturlig og interessant oppfølger vil være å undersøke i hvilken grad de registrerte låneordene fra japansk faktisk forstås og brukes av norske språkbrukere. Dette arbeidet vil bli gitt prioritet i fortsettelsen.

Jeg er ellers kjent med at Det Norske Akademi for Språk og Litteratur og Kunnskapsforlaget i 2018 sammen lanserte et digitalt ordboksverk, som er fritt tilgjengelig. En rask sjekk viser at verket inneholder rundt hundre ord som skal ha sin opprinnelse i japansk. Ved første øyekast synes svært mange av disse å være spesialord relatert til japansk kjøkken. Det vil være av stor interesse å sammenligne det japanske inventaret i de to digitale ordboksverkene ved en senere anledning; spesielt med hensyn til trykkplassering, genusspesifikasjon og genusbestemmelse.

### Referanselitteratur

- Arakawa, Sobe (ed.). 1941. *Gairaigo jiten*. Kosho.
- Berulfsen, Bjarne. 1957. *Gyldendals fremmedordbok*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Berulfsen, Bjarne og Dag Gundersen. 1974. *Gyldendals fremmedordbok*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Berulfsen, Bjarne og Dag Gundersen. 2000. *Fremmedord blå ordbok*. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Collins English Dictionary*. 2020. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>
- Faarlund, J.T., Lie, S., Vannebo, K.I. 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Guttu, Thor og Boye Wangensteen (red.). 2012. *Nyord i norsk: 1975-2005*, Oslo: Kunnskapsforlaget
- Haspelmath, Martin. 2009. II Lexical borrowing: Concepts and issues. I Martin Haspelmath og Uri Tadmor (red.): *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook*. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Katada, Fusa. 1990. On the representation of moras: evidence from a language game. *Linguistic Inquiry* 21-4, 641-646.
- Kristoffersen, Gjert. 2003. *Norsk prosodi*. Nordisk Institutt, Universitetet i Bergen.
- Kristoffersen, Gjert. 2015. *Innføring i norsk fonologi*. Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Universitetet i Bergen.
- Kubozono, Haruo. (1989). Mora and syllable structure in Japanese: Evidence from speech errors. *Language and Speech* 32-3, 249-78.
- Lea, Ann Helen. 2009. *Låneord i norsk talespråk*. Masteroppgave i nordisk språk, Universitetet i Oslo.
- Norsk Språkråd, Vigleik Leira (red.). 1982. *Nyord i norsk: 1945-1975*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Det Norske Akademis Ordbok* (digital). 2019. Det Norske Akademi for Språk og Litteratur, Kunnskapsforlaget. <https://www.naob.no/>
- Solvang, Harry. 2005. Fremmedordene: en kilde til forvirring? I Grønning, T. (red.): *Vinduer mot Japan*. Oslo: Tapir Forlag. 285-293.
- Solvang, Harry. 2015. *Naru Hodo 1. Moderne japansk grammatikk – fra det enkle til det avanserte*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Stor norsk ordbok* (digital). 2019. Kunnskapsforlaget. <https://www.ordnett.no/om-ordnett>

- Store norske leksikon* (digital). 2019. Foreningen Store norske leksikon.  
<https://snl.no/fremmedord>
- Parkkonen, Lotta. 2011. *Genus ved nyord i norsk*. Masteroppgave i nordisk, særlig norsk, språkvitenskap. Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo
- Sandøy, Helge. 2000. *Lånte fjører eller bunad*. Landslaget for norskundervisning / Cappelen Akademisk
- Tadmor, Uri. 2009. III Loanwords in the world's languages: Findings and results. I Martin Haspelmath og Uri Tadmor (red.): *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook*. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Theil, Rolf. 2011. Japansk. I *Allkunne – levande leksikon*. Nynorsk kultursentrum.
- Aasen, Kjetil. 2011. Frå kjønnslaus engelsk til trekjønna norsk. *Språknytt* 1, 15

### Summary

This paper focuses on the presence of Japanese loanwords in Norwegian. To shed light on the problem, three printed dictionaries of loanwords in Norwegian are examined for entries of Japanese origin at three different points of time between 1957 and 2000. Moreover, the most comprehensive Norwegian online dictionary service from 2019 has been consulted for the same purpose. Altogether 84 different registered entries are divided into semantic categories. Next, the paper discusses adaptation strategies of Japanese loanwords into Norwegian, specifically with regard to transliteration, assignment of word class, grammatical gender and stress accent. To a certain extent, possible alternative strategies are suggested.

Harry Solvang  
 Professor i japansk lingvistikk  
 Institutt for fremmedspråk  
 Universitetet i Bergen  
 Postboks 7805  
 5020 Bergen  
 Harry.Solvang@uib.no